

Nigériai kaland

SZABÓ Z.

Előzmények

Miután a Kínai–Magyar Geofizikai Expedícióban töltött két és fél éves kiküldetésem lejártakor hazajöttünk Kínából (1959. február 20.), azt tapasztaltuk, hogy az Intézet nem fogadott kitörő lelkesedéssel bennünket. Azt tervezték, hogy engem egy szeizmikus csoport kitűzőjeként, feleségemet, Évát pedig ugyanabban a csoportban számológént alkalmaznak. Mindkét beosztás messze alatta volt képességeinknek és képzettségünknek, nem beszélve elképzeléseinkről, hiszen Éva már önálló kiértékelőként, én pedig gyakorlatilag csoportvezetőként dolgoztam Kínában. A terv szerencsére rövidesen dugába dőlt, részben annak köszönhetően, hogy engem Szilárd József, a gravitációs osztály vezetője nem engedett át a szeizmikus osztályra, Éva pedig anyai örömök elé nézett. Az első vész ugyan elmúlt, de fizetésünk messze elmaradt várakozásunktól. Miután novemberben beköltöztünk a kínai expedícióban megtagarított pénzünkkel vásárolt lakásunkba, és fizetni kellett az OTP-részleteket, a legszigorúbb takarékoság mellett is éppen hogy megéltünk. Ez a szűkösség keltette fel bennünk a vágyat, hogy újra külföldi munkát keressünk. Felvetődött egy lehetőség az NDK-ban (az ifjabbak kedvéért: Német Demokratikus Köztársaság), ahová a kőolajosok szerveztek egy expedíciót és kértek embert az Intézettől. Hamarosan kiderült, hogy kettőnkön kívül két olyan embert kívántak kiküldeni, akik társaságába, pláne főnöksége alá nem kívántunk tartozni.

Idővel mindkettőnk helyzete javult, főképpen a szakmai, valamennyire az anyagi is, de már a tehetetlenség vitte tovább külföldi álláskeresési ügyeinket. Legkomolyabbnak egy ghanai állás mutatkozott, de egy rövid ideig ott dolgozó geokémikus kolléga ajánlására jelentkeztem egy nigériai állásra is. Meglepő gyorsasággal reagáltak egy londoni interjúra való meghívással. Mint kiderült, ügyem átcsatornázódott a TESCO égisze alá, további sorsom már a TESCO és a nigériai tárgyalófél között dőlt el.

Itt néhány szót kell szólnom a TESCO-ról, amely nem tévesztendő össze a mai áruházláncsal! Az úgynevezett fejlődő országok és Magyarország közötti kapcsolatok fejlesztése és ápolása céljából alapított Technical and Scientific Cooperation nevű állami külkereskedelmi vállalat feladata volt magyar szakemberek kiküldésével a szocialista világhoz édesgetni (értsd a Szovjetunió befolyása alá vonni) a „harmadik világ” néven emlegetett, „el nem kötelezett országok” csoportját. Többnyire állami segítségnyújtás keretében mentek ki a szakemberek, mint Nigéria estében is. A kiküldöttek itthon a TESCO-val kötöttek szerződést és TESCO-fizetést kaptak (alapfizetés + családi pótlék: fe-

leség 30%, gyerek 15%). A kiküldetés helyszínén, esetünkben Nigériában, pedig szerződést kötöttek helyi fizetésért a fogadó ország illetékes állami szervével. A helyi fizetés szinte minden esetben kevesebb volt, mint egy kétgyermekes család TESCO-fizetése, de pl. egy agglégény már befizető volt. Én, miután feleségem is dolgozott (ő megúsza a TESCO-szerződést), szintén a kevés befizetők közé tartoztam.

Nigériában a politikai zűrzavar miatt elmenekült, főleg angol szakemberek által hagyott szakemberhiányt kellett a magyaroknak betölteni Észak-Nigéria szövetségi államában. 1967 őszén kilenc magyar mérnököt és egy orvost sikerült a TESCO-nak „exportálnia”. Ennek a kampánynak a keretében 1967 nyarán, Széll György hidrogeológussal együtt, kiutaztunk Londonba, ami önmagában remek esemény volt az akkori hazai bezártság közepette. Ezután megint csönd, majd egyszerre, derült égből villámcsapásként a megjött az állásajánlat. Éva lelkesedés nélkül ment bele az utazásba (ekkorra már a szeizmikus osztály legizgalmasabb fejlesztési témáját vezette), én pedig az összevont gravitációs mágneses osztály vezetője voltam, de egyszerűen nem volt visszakozás, 1967. december elején utaznunk kellett.

Néhány szó Nigériáról

A brit gyarmatbirodalom kiépülése során kezdetben a mai Nigéria déli, a tengerparthoz közelebb eső részeit gyarmatosították, 1914-ben Dél és Észak egyesítésével nyerte el a terület a „Nigéria gyarmat” rangot. A közigazgatást angol mintára szervezték meg, és angol közalkalmazottak látták el a feladatokat. Érdekes módon – szemben Kelet-Afrikával – angol telepesek nem jelentek meg, de az angol szervezeti felépítés tartósabbnak bizonyult, mint a gyarmati státusz, túlélte az 1960-ban elnyert függetlenséget, és még nekünk is volt szerencsénk megtapasztalni azt. Az új független Nigéria Kelet, Nyugat és Észak-Nigéria szövetségi államaként alakult meg, tükrözve É-Nigéria népessége többségének muszlim vallását, valamint a két legnépesebb, keresztény vallású¹ etnikum, a yorubák nyugati és az ibók keleti területi többségét. A terület hihetetlenül vegyes etnikumának megfelelően a szövetségi államok száma hamarosan növekedni kezdett: kiérkezésünkkor Észak-Nigéria már hat részre oszlott. Azóta ez a szám tovább gyarapodott: jelenleg 36 szövetségi állam plusz a főváros alkot önálló egységet.

¹ Ez természetesen csak a városlakókra vonatkozik. A bozótban élő törzsek természeti hiedelmeit a civilizáció nem érintette.

Az etnikai különbségek oly mértékűek, amelyet nehéz elképzelni. Nemcsak nyelvük különbözik, de külső megjelenésük, kultúrájuk, hitviláguk stb. A nyelvi tarkaságnak köszönhetően a hivatalos nyelv az angol maradt, az oktatás már az általános iskolákban is angolul folyik. Erre jó példa, hogy a székhelyünk, Kaduna külterületén létesített ún. „minimum safety prison” fegyencei is angolul társalogtak egymással.² Mivel a déli vidékek népessége korábban találkozott a nyugati kultúrával, ott lényegesen magasabb a képzettség színvonala. Északon manapság is vannak vidékek, ahol az iskoláskorú gyerekeknek kevesebb mint 10%-a jár iskolába. Ennek megfelelően az angolok a közhivatalokban főleg ibókat alkalmaztak, ezáltal létrehozva északon is egy ibó elitet, kiváltva az északiak ellen-szenvét, sőt gyűlöletét az ibókkal szemben. Ugyanakkor a hagyományos uralkodó réteget a helyi hausza-fulani népesség adta, sőt a sokotoi szultánt tették meg Észak-Nigéria elnökévé.

1966-ban a feszültségek véres eseményekhez vezettek. Az ibók által szervezett katonai puccs során Kadunában megölték Ahmadu Bello elnököt, viszonzásul a helyi népesség, a rendfenntartó szervezetek csendes hozzájárulásával, pogromot indított az ibók ellen, becslések szerint 30 000 ibót meggyilkolva. Az ibók elmenekültek, és hamarosan bejelentették, kiválnak a szövetségi államból Odumegwu Ojukwu alezredes vezetésével megalakítva a független Biafrát. A szövetségi állam nem ismerte el Biafrát, és hamarosan háborút indított ellene. A Biafra kiválása elleni drasztikus fellépést nem utolsó sorban a biafrai partszakaszon nem sokkal korábban felfedezett jelentős tengeri kőolaj- és gáztartalékok motiválták. A polgárháború közel három évig tartott iszonyatos szenvedést okozva a blokád alá vett ibóknak. A biafraiak a 31 hónapig tartó

elszánt küzdelem után feltétel nélkül letették a fegyvert a központi kormány előtt, ezzel a Biafrai Köztársaság 1970. január 12-én megszűnt létezni.

Ebbe a polgárháborús országba mentünk mi ki 6, ill. 8 éves kislányainkkal 1967 decemberében. Sokan örültek tartottak minket, de Kaduna távol esett a harci cselekmények színterétől, csak a közvilágítás megszüntetése (elsötétítés címén, amelyet a háború lezárása után se állítottak helyre) és néhány gazdasági intézkedés (pl. importtilalom gépkocsikra) érintett bennünket.

Mire kiérkeztünk, Észak-Nigéria szövetségi állam hat államra szakadt, Kaduna a North-Central State fővárosa lett. Ez kellemetlenül érintette a magyar mérnökök többségét, mert szétesztették őket az új államokba, ahol teljes felkészületlenség fogadta őket amellet, hogy Kaduna kb. 700 m tenger feletti magasságának köszönhetően környezeténél lényegesen kellemesebb klímáját is nélkülözniük kellett.

A Geological Survey of Nigeria

Bár a Geological Survey föderális szervezatként a Lagosban működő Ministry of Mines and Power alá tartozott, a Geological Survey alapításától fogva Észak-Nigériában kadunai központtal működött. Kiérkezésem idején a Surveyt igazgatóhelyettesi besorolásban (Deputy director: DD) egy angol geológus vezette, és kb. 10 főnyi külföldi szakember mellett volt néhány yoruba törzsbeli geológusa is. A yorubáknál általában rangidősebb, kb. 10 főnyi ibo geológus-geofizikus társaság a polgárháború miatt az akkori Biafrába menekült.

Nigéria földtanáról annyit meg kell említenem, hogy gyakorlatilag a teljes terület ősi szekundér gránit, amelyet „undifferentiated basement complex” néven jelöl a földtani térkép. Egyedül északkeleten, a Sokotoi medencében található mészkő, valamint a Niger és mellékfolyója, a Benue völgyében fiatal üledék. A Niger hatalmas deltát építve ömlik az Atlanti óceánba. A süllyedő partvidéken és sلفen felhalmozódó üledék szolgáltatja Nigéria legfőbb kincsét, a kőolajat és földgázt.

Feladatomban az addig csak ad hoc vízkutatással foglalkozó geofizikai tevékenység kibővítése volt. Konkrétan ÉNy

Nigéria jelenlegi szövetségi államai (36 + a főváros). Az induló három állam a Nigertől Ny-ra, ill. K-re eső Nyugat-, ill. Kelet-Nigéria és a Niger-Benue folyóktól É-ra eső Észak-Nigéria volt

² Ezt tapasztalatból állíthatom, hiszen a börtöngazdaságba jártunk zöldséget vásárolni.

A Geological Survey főépülete Kadunában

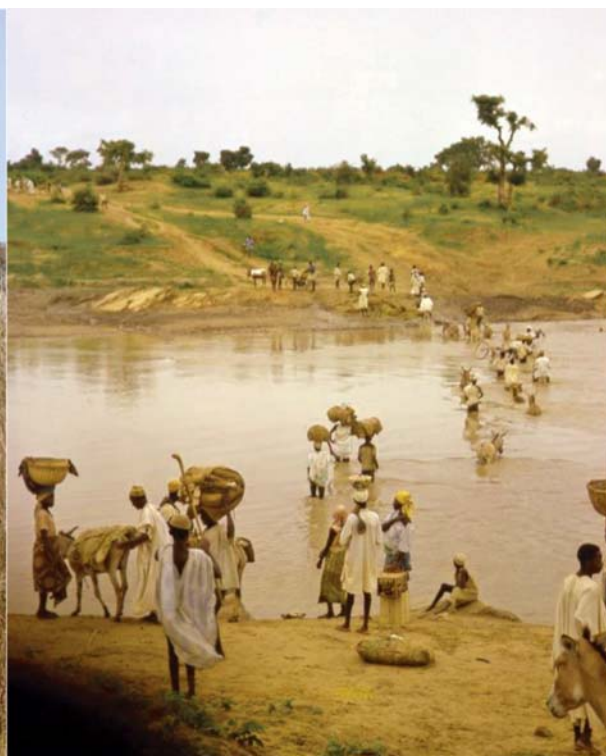

Egy állítólag 800 éves függőhíd mellett és alatt jól láthatók a hatalmas gránitsziklák

Nigériában, UNESCO-támogatás keretében, egy kanadai cég által légi mágnesesen és részben légi elektromágneses módszerrel feltérképezett 16 000 négyzetmérföldnyi terület földi részletező ércgeofizikai kutatását kellett megszerveznem. (A mérést nem fejezték be, a politikai zűrzavar elől elmenekültek, féltve nagy értékű felszereléseiket.) Össze kellett állítanom a műszer- és szakember-

igényt, gondoskodnom kellett az érckutatómérések megszervezéséről, a nigériai személyzet betanításáról és a mérések ellenőrzéséről.

A benyújtott szakember- és műszerigénynek azonban mindössze csekély töredékét biztosították, így meglehetősen korlátozott kapacitással kellett megkezdennem a terepi munkát. Elsősorban olyan anomáliák megkutatására töre-

Kitűzés kiszáradó elefántfűben a száraz évszak kezdetén. Amikor megjönnek az esők, az utak néhol víz alá kerülnek, de ez nem nagyon izgatja az úton levőket

Geoelektromos szondázás az esős évszakban, fuláni pásztorok élénk figyelme közepette

kedtem, ahol a mágneses és elektromágneses anomáliák korrelációt mutattak. A földi méréseket mágneses, természetespotenciál-, ellenállás-, földi elektromágneses mérésekkel, a későbbiekben változó frekvenciás gerjesztett potenciál módszerekkel végeztük. A mérések során kiderült azonban, hogy az elektromágneses anomáliák szinte kivétel nélkül vagy a felszíni lateritsapkák, vagy a gránitban előforduló, mállott, agyagos kitöltésű töréses zónák hatását tükrözték.

A kutatás során sikerült Birnin Gwari (North Central State) környékén nagy kiterjedésű vaskvarcit-előfordulást kimutatni, melyet grafit-előfordulás kísér. Rishi környékén (North Eastern State) a primeron-előfordulás nyomozása és fejtése során rézércnyomokra bukkantak. Tekintettel arra, hogy ez volt az első ilyen jellegű ércesedés Nigériában, az illetékesek nagy érdeklődést tanúsítottak irányában. Feladatuk kaptam, hogy dolgozzak ki megfelelő geofizikai eljárást az érces zónák kimutatására. A természetespotenciál-mérések csak gyenge anomáliákat adtak. Az ellenállásmérés a területet részben borító alluvium miatt nem adott egyértelmű eredményeket, ugyan csak reménytelennek ígérkezett a mágneses módszer, mivel a gránit anyakőzet szuszceptibilitása nagyobb intervallumban változott, mint az ércesedés szuszceptibilitása. A gerjesztettpotenciál-mérések viszont igen biztató eredményeket adtak, melyek alapján sikerült feltehetően ércben gazdag zónákat kijelölni.

Ezenfelül sikerült még néhány földtani szempontból érdekesnek mutató anomáliát kijelölni a North Western State területén, melyeknek fúrásos megkutatására, kapacitás hiányában, kiküldetésem lejártáig nem került sor. A Wikipédia Nigéria bányászatát taglaló részében az ón mellett titánt és kolumbitot említ. Ez utóbbiból az űr-

kutatásban használt nióbbiumot nyernek ki, amelyet teljes egészében az Egyesült Államok vásárol fel. Érdekes volna megtudni, hogy ezen lelőhelyek egyike vagy másika kapcsolódik-e az én kutatási eredményeimhez.

Az érckutató tevékenység mellett időnként vízkutatói céllal geoelektromos szondázásokat is végeztem. A vízkutatói feladatok tervezését és végrehajtását nagyban megkönnyítette a területről rendelkezésre álló légi fényképek előzetes földtani értelmezése. Észak-Nigéria vízkérdésekkel küzd. A probléma megoldására sok, de szervezetlen kísérlet történik. Különböző magántársaságok foglalkoznak a kérdéssel, de földtani-geofizikai vonatkozásban meglehetősen amatőr (varázssvesszős) színvonalon. A Surveybe befutó vízkutatói igényeket kapacitáshiányra hivatkozva többnyire elfektették, csak azokkal foglalkoztak, melyeket valamilyen helyi hatalmasság, vagy a hadsereg sürgetett.

1969 júliusában az angol igazgatóhelyettes nyugalomba vonulásával nagyarányú nigerianizálás kezdődött, ami meglehetősen nagyfokú féhérelenességben, a yorubák helyezkedésében és pozícióba helyezésében nyilvánult meg. Mire 1970 közepén a rangidősebb ibról geológusok visszajöttek, már minden vezető posztot yorubák töltöttek be.

Eközben az egyetemek kezdték kibocsátani a fiatal nigeriai geológusokat (évente kb. 15–20 főt). Erre alapozva a Survey vezetői a fehér szakemberek kizárásával nagyarányú fejlesztési tervet dolgoztak ki, ami papíron nagyon impozáns, a valóságban azonban a szakmai hozzá nem értés, a helytelen tervezés és az elszórt intézkedések, valamint a használható szakemberek hiánya következtében silalmas eredménnyel járt.

A nigerianizálás és az ezzel összefüggő törzsi vetélkedés eredménye az lett, hogy a helybeliek körében amúgy sem

magas munkamorál a nullára csökkent, és az intézmény szakmai szempontból tökéletesen lezüllött. A hosszú helyi gyakorlattal rendelkező külföldiek túlnyomó többsége nem újította meg szerződését, távozásuk betölthetetlen űrt hagyott hátra. Távozásom után a Survey létszáma: 2 magyar, 2 indiai, 1 lengyel és 1 olasz (szerződése lejártáig) szakember mellett kb. 45 főnyi nigériai geológus-geofizikus volt.

1971 februárjától kezdődően a helyzet csak bonyolódott azzal, hogy a fejlődő országok megsegítését célzó program keretében, nagy létszámú szovjet geofizikus és geológus expedíció kezdte meg felvonulását. Céljuk a Szovjetunió által felajánlott és megvalósítandó, vas- és acélmű üzemeltetéséhez szükséges vasérc- és kőszéntelepek felkutatása volt.

Az oroszokkal kapcsolatos események felidézéséhez haza írt leveleinkből idézek. Az első említés 1970. december 8-ról datálódik: „Mulatságos, hogy otthon olyan hírek keringenek, miszerint az oroszok létesítenek egy földtani intézetet itt. Kíváncsi vagyok, hogy mikor fognak megérkezni. A szerződést már többször is kölcsönösen aláírták, de mégis állandóan húzódik az ügy. Mi várjuk őket, mert reméljük, hogy révükön talán kicsit értelmesebb munkához jutunk. Valószínűleg elhelyezési problémák miatt nem jönnek, elég komoly igényeik vannak. Itt pedig egyelőre semmiféle szállást és irodát nem tudnak nekik nyújtani. E célból egy csomó kihelyezett részleget terveztek különböző városokban, és az itt lógó tömeg helyi geológust kihelyezték. Viszont azokban a városokban még annyira sincs szállás és iroda, mint itt, sőt kocsit se tudnak nekik adni, így egyszerűen itt maradtak. Most időnként felszólítást kapnak, hogy egy héten belül foglalják el új munkakörüket, de természetesen mindenki marad.”

1971. február 2-án érkezett meg végre az első orosz bizottság: „...a geológiai miniszter egyik helyettese, egy geofizikus és egy tolmács. Olowu (a nigériai DD) pont 1 órákor indult el, hogy bemutassa őket a senior staffnak, de senkit sem talált a helyén, mert mindenki ebédelni ment. Egyedül Széll Gyurival találkozott, aki viszont az ő engedélye nélkül jött Kadunába, ezért természetesen rögtön megfegyelmezte. Az összes többi expatriotot összehívta 3 órára, hogy minket is kioktasson. Előre megbeszéltük, hogy nem hagyjuk veszni az ebédidőnket, és miután látta, hogy nem ijedünk meg tőle, mindjárt összéb is húzta magát. Abban egyeztünk meg, hogy javaslatot fogunk kidolgozni egy kompromisszumos megoldásra. Végül minden maradt a régiben.”

Másnap sikerült a bemutatás, számomra egy igen mulatságos epizóddal: mikor a mosolygós, semmitmondó társalgás után távoztak az irodámból, a geofizikus hátrafordult és felemelt, ökölbe szorított kézzel mondta: „szabadság!”³ Jóval később derült ki, hogy Müller Pál kollégiumi szobatársa volt.

Február 16-án azután meg is érkeztek az első fecskék: „Tegnap megérkezett az első csoport, hatan, ebből két nő,

³ Régi kommunista üdvözlés, amit a 60-as, 70-es években már senki nem használt.

de még nem láttuk őket. Tegnap ketten belátogattak a Surveybe, de nem hordták körül őket bemutatni. Minket az érdekel a legjobban, hogy nekünk mi közünk lesz hozzájuk, bevonnak-e minket is a munkába. Ennek örülnénk, mert értelmesebben lehetne eltölteni hátralevő hónapjainkat, másrésről viszont félok, hogy kiküldenek velük terepre (helybéli ugyanis nem megy ki hosszabb időre a bushba).”

Következő héten aztán megtapasztaltuk a szovjet börtönség elképzelhetetlen mértékét: „Múlt levelemben már beszámoltam az oroszok érkezéséről. Csodálatos fordulatot vett az ügy: mivel szerződésükben ki van kötve, hogy csak nigériaiakkal lehet kapcsolatuk, be se mutatták őket nekünk. Kaptak egy buszt, csoportosan jönnek-mennek, és a szobájuk ajtaját is gondosan becsukják, nehogy kikémleljük titkaikat. A lengyel kolléga bement a szállodába, hogy megismerkedjen velük, de nem értették meg őt (vagy inkább nem akarták). Egyedül egy lengyel fogorvossal barátkoztak össze, akivel minden este együtt vodkáznak a Hamdalában.⁴ Ha ez kell nekik, megkaphatják, mi nagyon jól megvoltunk eddig is nélkülük. Kíváncsian várjuk, mikor mennek terepre, mert már most nagyon szenvednek a melegtől, pedig mi még fel se veszünk. Az ember nem tudott ilyen mérvű korlátoltságot feltételezni tanult emberekről, de holtig tanul az ember.” ... „Hamarosan érkezik egy újabb adag orosz, és két repülőgépet is hoznak. Az itt lévők három hónapja nem csinálnak semmit, csak költik az itteniek pénzét. Nem fogadták el a felajánlott házakat, így a szállodában laknak fejenként havi 8 fontért. Irodájukba légkondit szereltek, és főleg az uszodában pihenik ki a napi semmittevés fáradalmait. Persze nem az ő hibájuk, hogy nem dolgoznak, hiszen az itteniek nem teremtették meg a terepi munka alapfeltételeit.”

Mi 1971. augusztus 20-án elhagytuk Nigériát, így a szovjet expedíció további dolgairól semmit se tudunk. Annyi bizonyos, hogy a Wikipédia Nigéria iparának ismertetése során említést sem tesz vaskohászatról.

Élmények

Legtöbb maradandó élményt természetesen az afrikai emberek és viszonyok megismerése jelentette. Számunkra eleinte felfoghatatlan volt a hihetetlenül erős törzsi összefonódás, hogy pl. bizonyos munkák szigorúan egy-egy törzshöz kötődnek. Legfeltűnőbbek ezek közül a fuláni nomád marhatartók. A férfiak legeltetik az állatokat, időnként a kertünkön keresztül is, nem sokat törődve, hogy milyen károkat okoznak. Ennek megfelelően a hausza földművesek – érthető módon – nem szeretik a fulániakat, mert marháik időnként az ő földjeiken legelésznek. Asszonyaik a tej felhasználásával valamilyen kását főznek, és ebédidőben árulják a városi munkahelyek előtt (üzemi étkezde). 12 óra előtt nap mint nap láttuk a Geological Survey kertjének végében elvonulni a fuláni asszonyokat, fejükön egyensúlyozva a lavórban felhalmozott felszerelést.

⁴ A szálloda neve

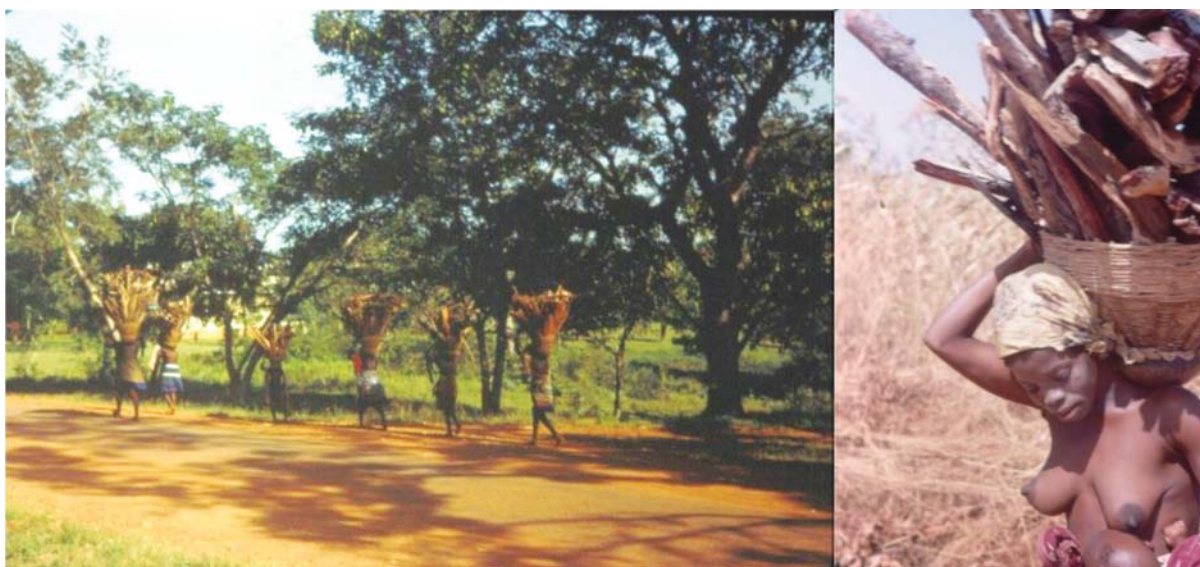
Fuláni asszonyok igyekeznek a városba, fejükön egyensúlyozva az „üzemi ebédet”

süket: a tökhéjban tárolt kását, a tökhéjből készült „tányérok” is, amibe tökhéjből készült merőkanállal mérték ki az adagot. Amelyiknek szopós gyermeke volt, az természetesen vitte magával, derekára kötve a gyereket is.

A gwarik törzse abból él, hogy a férfiak vágják a fát az erdőkben, és az asszonyok hordják be a városi piacra eladni tűzifának. A vállgödrükbe illesztett tökhéj tartotta kosárba speciális módon halmozzák a legalább 300–40 kg-t nyomó fahasábokat. A szerencsétlen asszonyok a hosszú úton egyszer sem tehetik le rakományukat, mert egyedül se levenni, se visszatenni nem tudták volna. Irodánkból nap mint nap láttuk reggelente libasorban elvonulni a gwari asszonyokat, kislányokat, akik kisebb rakománnyal tanulták jövődő sorsukat. Természetesen a szopós korú gyermekeket magukkal kellett vinni, néha láttunk menet közben szoptató asszonyokat is.

Egy tányérajkú törzs abból él, hogy az asszonyok engedik magukat fotózni. 1971 húsvéti ünnepeit a legeurópaibb város, Jos közelében elhelyezkedő Yankari vadrezervátum felkeresésére fordítottuk. A Jos felé vezető út közelében él ez a törzs, régi szokásaikból modern üzletet kialakítva. A kislányok ajkába és fülébe egy növény szárából kivágott, kis átmérőjű tárcsát illesztenek, amelyet a kislány növekedésével egyre nagyobbra cserélnek. Idős asszonyok esetében már nehéz elképzelni, hogyan tudnak egyáltalán beszélni vagy enni?!

Végül egy jellemző és egyben mulatságos élménnyel zárnám ezt a részt. Valamikor az 1968. év első felében javasoltam az angol igazgatóhelyettesnek, hogy szerezzünk be egy gerjesztett polarizációs műszert mint az érckutató legújabb és ígéretes eszközét. Ő támogatta az ötletet, majd a lehetőségek felmérése után egy kanadai cég ter-

Gwari asszonyok viszik a tűzifát a piacra

Legjobb képem: a „Gwari madonna”

Csinos, fiatal anya és egy öregasszony, lehet vagy 40 éves, akinek a füléből már kiesett a tárcsa. A képen látható gyerekek fiúk, a lányok ilyen korban már viselik törzsük díszzeit

méke mellett döntöttünk. Ő elindította az előre láthatóan hosszadalmas megrendelési folyamatot a lagosi minisztériumban. Hogy a megrendelés mikor ért célba, nem tudhatjuk, feltehetően csak 1970-ben, de a Survey nem kapott semmiféle jelzést Lagosból, hogy a rendeltetést ne hagyták volna jóvá. Amikor 1969 májusában, szerződésben kikötött 18 hónapos szolgálati időszakom vége felé készülődtünk szabadságra hazautazni, az igazgatóhelyettes felvetette, hogy halasszam el elutazásomat addig, míg a műszer meg nem érkezik. Szerencsére nem mentem bele semmiféle halasztásba. Végül második turnusunk vége felé, 1971 nyarán, minden előzetes értesítés nélkül, megérkezett a berendezés. Az akkorra már nigerianizált főnökségnek fogalma sem volt a rendelésről, mindenesetre bevételezték a csomagot a raktárba. Miután tudomásomra jutott a műszer beérkezése, ki akartam venni a raktárból, de nem adták ki, hivatkozva a DD utasítására. Ha nem, hát nem! Akkorra már letettem arról, hogy észérvekkel vitatkozzam. Telt-múlt az idő, egyszer csak látom, hogy cipekednek a messengerek (irodai segédmunkások), és a dobozokat a yoruba geofizikai főnök, Ige, irodájába viszik. Újabb napok elteltével észleltem, hogy a messengerek átviszik a dobozokat a volt ibó főnök, Okafo irodájába. Újabb néhány nap elteltével Okafo megjelent feleségem irodájában, bejelentve, hogy neki hepatitisz van, betegállományba kell mennie, átadná az új műszert beüzemelésre neki. Ezek után aztán ketten kibontottuk a dobozokat, összeállítottuk a berendezést, és próbaméréseket végeztünk. Ezután, a megrendelés után több mint két évvel, meg is kezdhettem a műszer használatát terepen.

Tapasztalatok

Hazatértem után jelentést kellett benyújtanom a TESCO-nak. Ennek zárófejezetéből idézek: „Számomra jelentős szakmai tapasztalatgyarapodást jelentett a hazai környe-

zettől teljesen elütő földtani feltételek között végzett érc- és vízkutató tevékenység, valamint az angol adminisztráció és kutatási szervezet megismerése. Nem beszélve arról, hogy alapos betekintést nyertem az ún. fejlődő országok életébe és problémáiba. Kintlétem alatt alkalmam volt nyugati cégek geofizikai jelentéseivel is megismerkedni. Ennek alapján megállapíthattam, hogy szakmai tudás és alaposság szempontjából a magyar geológus-geofizikus társadalom bárkivel kiállja a versenyt. Menedzsment területén viszont igencsak van tanulnivalónk.”

A jelentésnek tartalmaznia kellett a megfigyelt vagy feltételezett üzleti lehetőségeket a TESCO számára. Bár, a TESCO ügyintézői közül néhányat megismerve, nagy valószínűséggel nem tulajdonítottam az ügynek, alábbi javaslataimmal zártam jelentésemet: „Ami földtani-geofizikai szempontból további lehetőséget jelenthet Nigériában, azt az alábbiakban foglalhatom össze:

- 1) Lehetőség lenne:
 - partnereként részt venni a közeljövőben felállítandó Nemzeti Ásványkutató és Feltáró Vállalat tevékenységében,
 - vízkutató-mérnökgeofizika címszó alatt egy ütőképes kis társaság üzemeltetésére nigériai partner közreműködésével (kutatástól a kútkiképzésig).
- 2) Ami a Geological Surveyt illeti, érdemes fenntartani a kapcsolatokat, mert egy idő múlva égetően fog jelentkezni a fehér szakemberek hiánya. Esetleg bér munka formájában földtani-geofizikai térképezés is szóba jöhet. Addig is, mintegy a kapcsolattartás érdekében javasolom B.J.O. Okafo geofizikus számára ösztöndíj biztosítását kb. 3–6 hónap időtartamra. Ez idő alatt lehetőséget biztosítani számára, hogy az ELGI-ben főleg szeizmikus mérések tanulmányozásával foglalkozhasson.
- 3) A különböző szövetségi államok kormányai jogot nyertek arra, hogy max. 25 évre terjedő időtartamra terü-

Búcsúfotó a Geological Survey geofizikai részlegének tagjaival (1971. 08. 18.) Mellettem ül a yoruba főnök, Ige, Éva mellett pedig a korábbi ibo főnök, Okafo. A kép jobbszélén guggoló alak technikusom, Rowland. A többi ülő és guggoló alak, valamint az állók közül az öltönyös, ibo geofizikus. Az álló alakok gépkocsivezetők, terepi segédmunkások és az Ige mögött álló irodai messenger, Oga

tükön koncessziós jogot adjanak. Ennek kapcsán esetleg lehetőség lenne helyi kerámiaipar kifejlesztése terén együttműködésre (kutatástól a gyártásig bezárólag).”

Végezetül, ez a beszámoló nem jöhetett volna létre, életem párja, Kilényi Éva hathatós közreműködése nélkül, ezért hálás köszönet illeti.

A cikk szerzője

Szabó Zoltán